2022-5-RE

Causa 2022-5-RE

(Alarcon Llenes c/ Mútua Elèctrica de Sant Julià de Lòria, SA)

Número de registre 60-2022. Recurs d'empara

Aute del 15 de març del 2022

BOPA núm. 36, del 23 de març del 2022

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 8 de febrer del 2022, per la representació processal del Sr. Joan Alarcon Llenes, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 17 de gener del 2022, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució, en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a la defensa, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li la resolució impugnada i que retrotregui les actuacions al moment processal oportú, per tal que la Sala Civil resolgui conforme a la Constitució;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Joan Manel Abril Campoy;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El Sr. Joan Alarcon Llenes va presentar una demanda de reclamació d'indemnització per desistiment justificat -45.004,50 €-, de reclamació de preavís -3.699,00 €-, i, d'indemnització per danys i perjudicis morals -3.000,00 €- contra la societat Mútua Elèctrica de Sant Julià de Lòria, SA.

La societat Mútua Elèctrica de Sant Julià de Lòria, SA va formular una demanda reconvencional en

què considerava que el desistiment no es trobava fonamentat en cap de les causes legals previstes i, per tant, demanava que es condemnés al treballador a abonar-li els quinze dies de preavís, és a dir, 1.479,60 € (98,64 € x 15 dies).

1.2. El 20 d'agost del 2021, la Secció Civil 5 de la Batllia va dictar una sentència mitjançant la qual desestimava la demanda presentada pel Sr. Joan Alarcon Llenes i estimava íntegrament la demanda reconvencional de la societat Mútua Elèctrica de Sant Julià de Lòria, SA, condemnant al Sr. Joan Alarcon Llenes al pagament de 1.479,60 €, així com al de les costes processals.

1.3. La representació processal del Sr. Joan Alarcon Llenes va interposar un recurs d'apel·lació contra aquesta resolució, i, el 17 de gener del 2022, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència mitjançant la qual decidia desestimar aquest recurs i confirmar íntegrament la decisió de la Batllia, imposant les costes processals d'aquesta alçada a l'apel·lant.

1.4. El 8 de febrer del 2022, la representació processal del Sr. Joan Alarcon Llenes va interposar un recurs d'empara contra la sentència del 17 de gener del 2022, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució, en els seus vessants dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a la defensa.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- El recurrent al·lega que la sentència de la Sala Civil del 17 de gener del 2022 no està fonamentada en Dret ni respecta la tutela judicial efectiva, perquè no s'han admès proves documentals, ni s'ha raonat la seva inadmissió, alhora que tampoc s'ha respectat el dret a la defensa i s'ha infringit el principi de seguretat jurídica (article 3.2 de la Constitució), vulnerant-se d'aquesta manera l'article 10 de la Constitució.

- En primer terme, indica que la Sala Civil reconeix que l'empresa no es va queixar de la manca de concreció del desistiment i que la carta informant d'aquest no està sotmesa a les mateixes exigències de precisió que l'acomiadament. Entén que la decisió de la Sala Civil no està fonamentada en Dret, ja que ell sí que va comunicar que el seu desistiment es fonamentava en retards injustificats i reiterats del salari. Afirma que resta provat el retard en el pagament del salari variable.

Considera que la Batllia justifica la seva decisió amb la cita d'una sentència que no té identitat amb aquest procediment, mentre que la Sala Civil esmenta una altra sentència que tampoc té identitat, ni té en compte les 9 sentències invocades per ell.

- En segon terme, exposa que el desistiment es fonamentava també en la manca d'ocupació efectiva, ja que des de desembre del 2019 l'empresa el va deixar sense feina en un despatx dins l'aparcament de vehicles. Afirma que el batlle no va admetre la prova consistent en el detall de les seves tasques, ni en les d'un company de feina, però tampoc va fonamentar aquesta inadmissió, i després de presentar un recurs de reposició se li va indicar que calia efectuar una protesta, cosa que va fer.

Indica que l'empresa va incomplir la decisió de la Batllia de presentar tots els fulls de treball des de gener del 2019 fins al gener del 2020. Així mateix, es va proposar com a prova, la qual va ser admesa, que es demanés al Servei d'Inspecció de Treball l'aportació del procediment d'inspecció laboral que l'afectava. No obstant això, afegeix que els dos tribunals van dictar sentència sense esperar a tenir la pràctica de la prova que s'acaba d'esmentar.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li la resolució impugnada i que retrotregui les actuacions al moment processal oportú, per tal que la Sala Civil resolgui conforme a la Constitució.

2.2. Argumentació de la Sala Civil del Tribunal Superior de justícia

- La Sala Civil examina els dos motius que integren el recurs interposat pel recurrent: la nul·litat d'actuacions i l'examen del fons del litigi.

- En relació amb la nul·litat d'actuacions, considera que les proves denegades no eren imprescindibles per resoldre el litigi i es van poder aportar les proves útils. Afirma que l'assalariat no va indicar els fets concrets que podien constituir les causes de desistiment, ni els va situar en el temps, i solament va concretar aquests elements en l'escrit de demanda.

En funció de l'objecte del procediment (l'existència de retards injustificats i reiterats del pagament del salari mensual i l'incompliment greu del contracte i de les condicions de treball, així com la manca d'ocupació efectiva que comporta un tracte vexatori) es valora la pertinència de les proves sol·licitades i denegades. Així, exposa que els fulls del treball diari del company de feina no són imprescindibles, perquè es disposava de tota l'activitat laboral del recurrent, a més de la confessió del demandant i de les testificals d'assalariats i de responsables -entre ells el company esmentat. Pel que fa a la prova relativa al lloc de treball, s'han aportat fotos i s'ha efectuat la confessió del demandant i les testificals al respecte, de manera que el plànol de les oficines centrals no resultava útil. I, finalment, en relació amb la inspecció de treball, ambdues reclamacions no tenen una identitat absoluta i, a més, el tribunal no tenia l'obligació de suspendre el procediment fins que finalitzés el procés d'inspecció.

- Pel que fa al fons de l'afer, la Sala Civil determina que no és fins a la presentació de la demanda que el recurrent fonamenta que l'incompliment del salari corresponia al salari variable. Segons les proves documental, testifical i de confessió del recurrent, s'ha acreditat que els treballadors realitzaven permanències amb número variable i que per abonar-les calia que el treballador lliurés el formulari corresponent, afegint que no es podia fer el pagament fins que s'hagués comprovat la realitat de les permanències.

La Sala Civil entén que no existeix un retard sistemàtic de pagament respecte del termini de 3 dies que marca la llei. Afirma que sí és aplicable la mateixa sentència invocada per la Batllia del 28 de febrer del 2017 (rotlle 462/16).

- En darrer terme, sustenta que l'afirmació de restar tancat sense feina està contradita per la prova de les actuacions i que el recurrent sí que tenia una ocupació efectiva, tot i fer més hores al centre de control. Aquest local és un local tècnic i no es pot concebre com atemptatori a la dignitat del treballador o a les seves condicions laborals. Aquestes circumstàncies, malgrat la testifical del metge de capçalera, no es poden entendre com l'origen de la baixa mèdica.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem; l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd i no vulnerin cap dels drets protegits per l'article 10 de la Constitució.

3.2. Com a qüestió prèvia a l'anàlisi dels motius del recurs d'empara i si aquests tenen el necessari contingut constitucional, com exigeix l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, s'ha d'advertir que l'objecte del recurs d'empara són les sentències que desestimen, en fase de recurs, les demandes presentades en un procediment urgent i preferent, els autes que desestimen o inadmeten en fase de recurs els incidents de nul·litat o les resolucions judicials fermes dictades pel Tribunal Superior de Justícia (article 86 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional).

Aleshores, només poden integrar els motius d'un recurs d'empara els pronunciaments de la resolució judicial ferma del Tribunal Superior de Justícia que lesionin els drets reconeguts en els capítols III i IV del títol II de la Constitució, amb l'excepció de l'article 22. Per tant, les impugnacions de pronunciaments de resolucions judicials de la Batllia només poden ser objecte del recurs d'empara de manera indirecta, en tant que són ateses o no per la resolució judicial del Tribunal Superior de Justícia, però no poden integrar de manera directa motius del recurs d'empara. En aquest sentit, amb les precisions indicades, l'examen del recurs d'empara s'ha de limitar als pronunciaments de la sentència de la Sala Civil del 17 de gener del 2022.

3.3. El cànon de constitucionalitat respecte de la inadmissió de les proves proposades exigeix, segons reiterada jurisprudència d'aquest Tribunal, que la denegació d'una prova essencial, de manera reiterada, pot tenir transcendència constitucional perquè afecta al dret a un procés degut (article 10.1 de la Constitució, i, entre d'altres, veg. la sentència del 15 de març del 2013, recaiguda en la causa 2012-19-RE) i que les proves que no han estat admeses s'han de justificar en una motivació suficient que expliciti les raons de la inadmissió.

En aquest sentit, malgrat el recurrent impugna la inadmissió de la prova per part de la Batllia, la sentència objecte del recurs d'empara -la sentència del 17 de gener del 2022- dedica l'extens fonament de dret primer a analitzar la pertinença i la utilitat de les proves sol·licitades i denegades, així com les d'aquelles admeses que no van ser practicades. Així, confronta encertadament l'objecte del litigi amb les proves demanades per concloure que aquestes no eren imprescindibles per a la resolució del litigi, ja que la documentació dels fulls de treball d'un company del recurrent no era necessària per resoldre quan a les actuacions es troba la documentació de l'activitat del recurrent i la confessió del recurrent, així com testificals de treballadors i responsables que aporten elements al respecte.

En relació amb el plànol de les oficines centrals es conclou també la seva manca de necessitat, perquè existeixen fotos d'aquest lloc, la confessió de l'agent i les testificals que versen sobre el referit despatx.

I, finalment, pel que fa a la prova admesa relativa al procés en curs per part del Servei d'Inspecció de Treball, la Sala Civil argumenta que les investigacions d'aquest no tenen una identitat absoluta amb aquest procediment judicial i que no es justificava suspendre el procediment a l'espera de la resolució del procés d'inspecció.

3.4. Del que s'acaba d'exposar es pot sustentar que la Sala Civil va motivar, de forma prou clara i explícita, els arguments pels quals les proves demanades no eren admissibles i el per què no calia esperar la incorporació del procés d'inspecció a les actuacions. I la resposta oferta no es pot considerar mancada de raó, de lògica o absurda, per la qual cosa, el motiu de recurs ha de ser inadmès per manca de contingut constitucional, ja que cap vulneració del dret a la defensa s'ha produït (article 10 de la Constitució) ni tampoc del principi de seguretat jurídica (article 3.2 de la Constitució).

En aquest darrer cas, ja hem indicat de forma reiterada que els principis continguts a l'article 3.2 esmentat no poden integrar per si sols un motiu d'empara, sinó que poden coadjuvar en la infracció d'un dret fonamental, en aquest cas, d'aquells que es contenen a l'article 10 de la Constitució. No obstant això, com s'ha raonat, ni el dret a la defensa que integra el dret a la jurisdicció, ni la denegació de les proves per comptar amb la deguda motivació, incideixen en la vulneració denunciada del dret a la jurisdicció.

3.5. El recurrent en empara considera que la sentència recorreguda no es troba fonamentada en Dret, perquè no fa esment a les nou sentències que ell va al·legar i perquè es fonamenta en una sentència que no té identitat amb el seu cas, alhora que sosté que ha quedat provat que el seu desistiment estava justificat en l'impagament reiterat del salari variable i també en el tracte vexatori de no proporcionar-li una ocupació efectiva.

Aquest Tribunal Constitucional s'ha pronunciat en reiterades vegades sobre el deure de motivació (veg. per ex. la sentència del 2 d'abril del 2012, recaiguda en la causa 2011-37-RE, la sentència del 12 d'octubre del 2018, recaiguda en la causa 2018-21-RE, i, la sentència del 9 de setembre del 2019, recaiguda en la causa 2019-34-RE).

La doctrina del Tribunal ha estat constant en destacar que el deure de motivar les resolucions judicials, no només present a l'article 10, sinó també a l'article 86.2 de la Constitució ("*2. En tot cas, les sentències seran motivades, fonamentades en l'ordenament jurídic i notificades fefaentment*"), deriva de la necessitat que els jutges expliquin el raonament emprat per tal que els justiciables puguin entendre els motius pels quals les seves pretensions han estat totalment o parcialment rebutjades.

La motivació és una conseqüència de la bona administració de Justícia (veg. la sentència del Tribunal Europeu dels Drets Humans recaiguda en la causa García Ruiz c/ Espanya, *GC* núm. 30544/96, del 21 de gener de 1999, §26), alhora que requereix que es recolzi en criteris objectius derivats del dret. A més, i no es pot oblidar, la motivació de les resolucions judicials i, per tant, l'explicitació de l'aparell argumentari per acollir o refusar les pretensions de les parts és aquell que possibilita que els tribunals superiors, els quals han de resoldre els recursos contra les resolucions judicials, puguin conèixer les raons en què s'ha fonamentat l'òrgan judicial *a quo* en la seva resolució.

Per últim, però no menys important, el Tribunal Europeu dels Drets Humans ha assenyalat que la motivació ha de contenir una exigència de rigor i de qualitat. I, en aquest sentit, s'han equiparat a les denegacions de justícia aquelles fonamentacions estàndards, esquelètiques o vagues (veg. la sentència recaiguda en la causa Georgiadis c/ Grècia, núm. 21522/93, del 29 de maig de 1997, §42-43, i la sentència recaiguda en la causa Higgins c/ França, núm. 134/1996/753/952, del 19 de febrer de 1998, §42-43).

El cànon de constitucionalitat respecte de la valoració de la prova consisteix en establir que aquesta correspon a la jurisdicció ordinària, excepte els casos en els que estan implicats els drets fonamentals substantius i que aquesta qüestió assoleix relleu constitucional i pot ser analitzada pel Tribunal Constitucional en els casos en els que la valoració no estigui motivada, incorri en una errada patent o manifesta o la valoració sigui il·lògica o jurídicament no raonable (entre d'altres, veg. les causes 2014-7-RE i 2020-68-RE).

3.6. El recurrent en empara qüestiona la valoració probatòria efectuada per la Sala Civil, de manera que allò que pretén és alterar els supòsits fàctics en benefici de les seves al·legacions. I al fer-ho així, incideix en el defecte de fer supòsit de la qüestió.

La Sala Civil (FD2) exposa la diferència entre el salari fix i el variable, el qual derivava de les permanències que efectuaven els treballadors. La Sala Civil explica que el sistema de pagament era diferent en aquest darrer supòsit, sistema que depenia del fet que el treballador havia de lliurar prèviament un formulari i que després aquest havia de ser comprovat, justificant d'aquesta manera un cert desfasament.

La sentència reconeix que el recurrent invoca la doctrina mateixa de la Sala Civil en seu d'impagament de salari, però considera, a l'igual que la Batllia, que la sentència del 28 de febrer del 2017 és aplicable a aquest cas concret, ja que exigeix l'aplicació del principi de proporcionalitat i de bona fe pel desistiment, tenint en compte l'absència de reclamació del treballador, el caire limitat del perjudici econòmic i el caire involuntari de l'actuació de l'empresa. I, de conformitat amb aquesta doctrina, conclou que no existeixen retards injustificats.

D'altra part, la Sala Civil també argumenta que la documental i les proves testificals proven que el recurrent sí que tenia una ocupació efectiva i, quant al despatx, el descriu segons la prova que es troba en les actuacions i recorda que el Servei de Prevenció el va considerar conforme, sense que es pugui entendre que la feina que s'hi realitza pugui afectar la dignitat del recurrent, ni la dels altres treballadors.

3.7. Per tant, de la valoració probatòria portada a terme per la Sala Civil es pot concloure que aquesta no incorre en errades patents o manifestes, ni es troba sustentada en una argumentació no raonable o il·lògica -casos en què aquest Tribunal Constitucional podria analitzar el recurs d'empara per reunir aquest el suficient contingut constitucional-, alhora que la seva motivació es pot titllar de completa, rigorosa i clara, malgrat que el recurrent pugui no compartir-la, però aquest darrer extrem no dota el recurs del necessari contingut constitucional.

Per tot això que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

Decideix:

1. No admetre a tràmit el recurs d'empara 2022-5-RE interposat per la representació processal del Sr. Joan Alarcon Llenes contra la sentència del 17 de gener del 2022, dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

2. Notificar aquest aute a la representació processal del recurrent, al president de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

3. Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Acordat a Andorra la Vella, el 15 de març del 2022.

Josep-D. Guàrdia Canela
President

Jean-Yves Caullet
Vicepresident

Joan Manel Abril Campoy
Magistrat

Dominique Rousseau
Magistrat